cum ꝟbo eo is ire. vt petrus iuit inficias ꝛ eſt inficias ire ſiue inficiari
idem qđ negare ſe vł debere qđ actoꝛ petit ł ꝯmiſiſſe qđ accuſatoꝛ obij
ciat. Jñ inficiatoꝛ. Et inde etiã dꝛ ſtatus ꝯiecturalis inficialis apud
rhetoꝛes in quo reus ſp inficiaꝛ ł inficiabit. Sed ille accũs ſuppecias
ꝑt. idem qđ ad auxiliũ. ꝛ ꝯſtruiꝛ non ſolũ cum ꝟbo eo veꝝ cum oi ꝟbo
impoꝛtante motũ ad locũ. vt eo vado venio curro ꝓficiſcoꝛ fero. ꝛc̄. vt
eo ſuppecias. ꝓficiſcoꝛ ſuppecias. fero ſuppecias. Unde cæſar in ꝯmen
tarijs. Nunciabanꝛ in auxilia magna equitatus opidanis ſuppecias
venire. Jdem. Suis finibꝫ opidiſqꝫ ſuppecias ꝓfectus eſt. Terciꝰ accs̄
pluralł eſt inferias qui plæꝝqꝫ cum verbo mitto ꝯſtruiꝛ. vt Hoꝛreſtes
matrē occiſo pꝛe inferias miſit. h̄ eſt moꝛti miſit vł ad inferos miſit vł
occidit ¶ Sciendum tercio. ꝙ accũs ſæpe poniꝛ abſolute cauſa bꝛeui-
tatis ꝛ cã relationis. Cã bꝛeuitatis. deo grãs. ſubaudi agamꝰ. Etiam
ibi mentē ſcãm. ſupple habuit. dij vrãm fidem. ſupple teſtoꝛ. Me miſe
rũ. ſubaudio o me miſeꝝ. de quo dcm̄ eſt. Oqꝫ ſibi q̄rtum. Scđo cã re
lationis poniꝛ abſolute. vt ver ꝛ æſtatē tu plaſmaſti ea. vbi ille accũs
caret rectoꝛe. ꝛ ꝟbum añcedentis non poniꝛ. volunt em̄ relatm̄ ꝛ añce-
dens hꝛe duo ꝟba vł vnum ꝟbum bis poſitũ. Si tñ in dicta oꝛōe rela
tiuum ſubiicereꝛ accũs regereꝛ

¶ Peracto de regimine acci caſus. peragendũ eſt de regimine ablti

ABlatiuoꝝ regimen ſubiungitur iſtis

¶ Hic dr ꝙ regimen abltōꝝ caſuũ ſubiungiꝛ ꝓdictis regiminibꝫ. ꝛ dꝛ
abltũs caſus. caſus romanoꝝ. i. latinoꝝ. qꝛ latini abltm̄ inueneꝛt. græ-
ci vero carent abltō. vtentes gtō vel dtō vel alio caſu loco ablti caſus.
Nam ꝑpōnibꝫ q̄ apud nos deſeruiunt abltō. græci dant gtm̄ vel dtm̄.
vt ꝑpoſitio in apud nos deſeruit abltō. vt Jn principio erat ꝟbuꝫ. vbi
græci ponunt cum dtō dicentes. En arche. Jtꝫ arche. i. principium.
Jtē nos ponimus de ꝑpōnem cum abltō dicentes. liber de interꝑtati
one. græci ponunt equalenter ꝑpōem de dicentes perihermenias. her
menia dꝛ interꝑtatio ꝛ hꝫ hermenias in gtō. qꝛ noia græca hñtia i vł r
ante a hñt as in gtō. vt maria marias ſcđm græcos. ſophia ſophias. fa
milia familias. ꝛ ſic dꝛ paterfamilias hoꝛa as ſphera as lira as. Jtꝫ cō
paratiuus apud græcos ſp regit gtm̄. Jtꝫ quidam etiã latini ſecuti ſūt
græcos ponentes ſæpe gtm̄ moꝛe græco loco ablti ꝑ antipteſim vt apđ
Matheũ ꝛ etiam Lucã. Facite ergo frcm̄ dignum pn̄iæ. ibi pn̄iæ po
nitur loco ablti pn̄ia. qꝛ dignus regit abltm̄. Jn euangelio Jndignos
vos iudicaſtis æternæ vitæ, ꝑ æterna vita. Paulus ad hebꝛeos. Am-
plioꝛis enim glie iſte pꝛe moyſe dignus habitus eſt. Jtem ꝯpatiuꝰ mo
re græco inueniꝛ cum gtō. ſacris ſcripturis vel lris. vt in pſalmis Coꝛ-
ripiens pauperē de manu foꝛtioꝝ eius. Paulus ad hebꝛeos. Hoīes
em̄ per maioꝛes ſui iurant. id eſt ſe. Joannes in euangelio. Qui credit
in me opera q̄ ego facio ꝛ ipſe faciet. ꝛ maioꝛa hoꝝ faciet. Jbi hoꝝ non
regiꝛ ex vi ꝯtitionis qꝛ ꝑt rem exceſſam.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

De ꝯgruē ablatiui
Ex vi exceſſus

Tres notat eſſe gradus q̄ ꝯpat inde notabit
Multimodum regimen q̄ rem diſcernit apte
Ditioꝛ eſt auro ſapiens ſalomone ſybilla
Per maius expone regimē(que) videbis apte
Eſt auro diues regina magis ſalomone.

¶ Hic dr̄ ꝙ ad cognoſcendum regimen ꝯꝑati valet ꝯgnitio triū
gduum ꝯꝑationis Tres eñ ſunt gradus ꝯꝑationis ꝑ quas fit ꝯꝑatio
vnius ad alium in aliqua qualitate vel q̄ꝺtitate. Per poſitiū fit ꝯꝑatō
vt petrus eſt tam doctus q̄ꝫ paulus Per ꝯꝑatiū. petrus eſt doctioꝛ pau
lo. Per ſuꝑlatiū. petrus eſt oīm doctiſſimus. Cum āt ꝑ poſitim fit cō
ꝑatio vt petrus eſt tam magnus q̄ꝫ ioānes. eſt duplex ſenſus. Unus
ſm ꝓportioēm æq̄litatꝫ ꝛ ſic ſenſus eſt petrus eſt equali magnitudine
cum ioāne. Alter ſenſus fit ſm ꝓportioēm miōꝛis inæq̄litatꝫ ꝛ ſic dicta
locutio valet hanc. petrus eſt tāta magnitudiē quāta ioannes ꝛ maio
ri. ¶ Sciēdum ꝙ poſitiuus gradus eſt q̄ nō ſꝫt exceſſum. Cōꝑati
uus eſt q̄ ſꝫt vnū exceſſum Suꝑlatiuus eſt q̄ ſꝫt plures exceſſus Et iō
cum vnus eſt exceſſus loquēdum eſt ꝑ ꝯꝑatiū vt dextra eſt fortioꝛ ſini
ſtra. ſi ꝟo plures ſint exceſſus loquēdum eſt ꝑ ſuꝑlatiū. vt medius di/
gitus eſt oīm lōgiſſimus. ¶ Sciendum ꝙ ſolæ illæ dcōnes ꝯꝑari
pn̄t q̄ ſꝫnt incremētum vel imminutioēs. vt irātus irātioꝛ irātiſſimus.
Sic iunioꝛ minoꝛ eſt q̄ alterum ꝑuitate vel ætate ſuꝑat. Ex hijs patet
ſubāīm n̄ ꝓpꝛie ꝯꝑari poſſe ꝛ ſic etꝫ oīa adiacētia ꝯꝑari n̄ pn̄t. vt plen⁹ ꝑ
fectus. qđ eñ plenū ē nō p̄t fieri plenius. qđ ꝑfcm̄ ē n̄ p̄t fieri ꝑfectius.
Et ſi aliq̄n talia ꝯꝑari īueniūt h̄ ē īꝓpꝛie. vulgus eñ vocat plenū ꝛ ꝑ/
fcm̄ qđ pene plenū eſt ꝛ ꝑfcm̄. ꝛ ſic dicim⁹ ꝑfectiſſim⁹ pleniſſim⁹ ¶ Ter
cio ſciendum ꝙ n̄ ſolum noīa ꝯꝑātur ſꝫ etꝫ aliæ ꝑtes oꝛōis. vt ꝟba per
circumlocutioēm. vt amo magis amo maxime amo. Dr̄ eñ ꝑ ꝯꝑatiū
magꝫ amo petꝝ paulo Joānem oīm maxīe amo. Et vnum ꝟbū vo/
lo hꝫ ꝯꝑatim regl̄arem q̄ eſt malo. dici⁹ eñ volo ic wil. malo ick licuer
wil. id eſt magꝫ volo. ꝑuolo h̄ eſt valde volo. Compātur ꝛ aduerbia.
vt docte doctius doctiſſime. vl̄ doctiſſimum ſæpe ſæpius ſæpiſſime
Sic mane ꝛ etiam q̄dam ꝯꝑant. vt ſurgāt manius ſtudeāt ꝑcius Sic
etꝫ dicūt ſerius veni domum q̄ꝫ tu. Quidam tn̄ alij putāt potius inue
niri apđ autoꝛes magꝫ mane magꝫ ſero magis veſpi. vt magis veſpe/
ri veni domum petro. Comꝑantur ꝛ aliæ ꝑtes oꝛōis vt dr̄ in alexādꝛo
Uerbū q̄n(que) vel q̄ ꝛc̄. ¶ Sciēdum ꝙ h̄ dātur intelligi duæ regulæ.
Quaꝝ pꝛoꝛ eſt Qualemcū(que) caſum regit poſitiuus eūdem regūt ꝯꝑati
uus ꝛ ſuꝑlatiuus. vt amās mei. amātioꝛ mei. amātiſſim⁹ mei. Doctus
doctioꝛ doctiſſimus. Similis mihi ſil̄ioꝛ mihi. ſil̄imus mhi. flebil̄ioꝛ.
imus mihi. pallidus idioꝛ. idiſſimus facie. dignus laude. digniſſimus
laude. ¶ Altera regula eſt Omnis comparatiuus comparatiue cap/

tus regit ablatiuū ſignificantem rem excellam in ea qualitate. in qua
fit ɔpatio. vt ioannes eſt petro ditioꝛ doctioꝛ litteratioꝛ diſertioꝛ. Ioā
nes eſt petro eruditioꝛ. i. maioꝛ phs q̄ petrus Prouerbioꝝ. iij. Precio
ſioꝛ eſt multis opibus ſapia. Iſte eſt niue candidioꝛ. pice nigrioꝛ. lapi
de durioꝛ. vento leuioꝛ. melle dulcioꝛ. loquacitate loquacioꝛ. manibus
fortioꝛ. facie pulchꝛioꝛ. cygno albioꝛ. lepoꝛe velocioꝛ. Eādē ɔſtructiōes
etiam habent aduerbia ɔparatiui gradus. ego iuſtius te queroꝛ peiꝰ
te tanto. plus te gaudeo. minus te doleo. fui te locꝰatus ſublimius hu/
milius. Plus matre amat filium. plus prē odit filium. Quintilianus
Cur tu plus matre filium amaſti. qꝛ tu plus patre oderas. ⁊ ſic d̄ alijs.
Omne nomen ɔparatiui gradus format de ſe aduerbiū ɔparatiui gra
dus in us ſimile neutro generi præter magnū quod non facit aduerbi
um ɔparatiui in us ſed in is quod eſt magis vel mage. ⁊ d̄ꝛ magis cuȝ
ſequitur vocalis. cum vero ɔſona ſequitur d̄ꝛ mage. Cato. Si mage
noſſe laboꝛas. ⁊ regit aduerbium magis ablt̄m rei excellæ.
¶ Item autoꝛes ſæpe vſi ſunt ɔparatiuo neutri generis in us loco cō
paratiui in oꝛ. qꝛ quiddam ſuauius videt̄ ſignificare. vt nihil iſto hoīe
peius abiectius furacius loquacius. id eſt nullꝰ homo iſto hoīe peioꝛ.
abiectioꝛ. ⁊c̄. Nihil patre tuo gn̄oſius ſanctius verecundius Nihil hoc
vino ſuauius. nihil tp̄e p̄cioſius. nihil eſt eo litteratius doctius prudē
tius humanius. hic nihil aliud ɔpꝛehendit̄ in vniuerſo q̄ in p̄te. q̄m lit
teratura humanitas prudentia non niſi in hoīe cadunt Item diminu
tiua a ɔparatiuis formata dicunt̄ regere abltīn. vt ſunt pluſculum il/
lo. ſcribit meliuſcule illo. Item ex p̄dictis duabus regulis ſæpe fit ꝙ
comparatiuus duos regit abltōs vnum ex natura poſitiui. alteꝝ ex p̄/
pꝛia natura qui ſ̄t rem excellam. vt ſybilla fuit ſalomone auro ditioꝛ.
Petrus eſt paulo laude dignioꝛ. hæc amphoꝛa eſt illa vino plenioꝛ Et
regitur ille abltūs virtute ɔpatiui qui p̄t reſolui in aduerbium quam
⁊ in ntīm caſum. qui āt ſic reſolui non p̄t regitur virtute poſitiui. vt ſuȝ
petro auro ditioꝛ. vbi abltūs petro regitur virtute ɔpatiui. auro regit̄
virtute poſitiui. qꝛ ſic reſoluitur. ſum ditioꝛ auro q̄ petrus. ⁊ non ſic.
ſum ditioꝛ petro q̄ auꝝ Nec ſolum reſoluit̄ ɔpatiuus per hoc aduerbi
um magis vt vult lrā. ſed etiam per adiectīn q̄ ⁊ per alia. vt ioannes ē
foꝛtioꝛ petro. ioannes eſt magis foꝛtis petro vel ioannes eſt magis foꝛ
tis q̄ petrus. Sicut reſoluitur comparatiuus per magis. ita ſuper/
latiuus per maxime. vt foꝛtiſſimus græcoꝝ eſt achilles. id eſt maxime
foꝛtis græcoꝝ. non āt ſuper omnes græcos foꝛtis. qꝛ ſuper ſe foꝛtis fu/
iſſet quod fieri nequit. ¶ Sciend̄ ꝙ quando ɔparatiuus regit abltūm
in locutione in qua ponitur v̄bum tranſitiuū tunc eſt amphibologia
vt video plura illis eſt duplex ſenſus. Poteſt eīn fieri cōparatio inter
res viſas. ⁊ ſic eſt ſenſus. video plura q̄ illa id eſt illas res. Ita in euā/
gelio. Symon ioannis diligis me plus his. vbi d̄ꝛ comparatio eſſe in/
ter diligentes. ⁊ eſt ſenſus. diligis me plus q̄ hi. Omnis talis ambigu
itas vitari poteſt ſic dicendo. video plura q̄ illi. vel video plura q̄m il/
los. Fit etiam alia ambiguitas per compatiuos quando duo compa/
tiui per ɔiunctionem copulantur. vt aliquo maioꝛi te ⁊ oī minoꝛi teneꝛ

es minor. Aliquo minori te ⁊ oī maiori te tu es maior. Omni maiori
te ⁊ omni minori te tu es maior. q̄ locutiones faciūt duplicem ſenſum
Quādoq̧ em̄ pn̄t eſſe duæ orōnes. i. facere ꝓpōnem hypoteticam. ⁊ ſic ſunt
falſæ. Eſt em̄ ſenſus p̄mæ locutiōis Tu es minor aliquo maiori te. ⁊
tu es minor aliquo minori te. ſcd̄a ps eſt falſa ḡ tota copulatiua eſt flā.
Quādoq̧ tales orōnes accipiūtur in ſenſu catagorico ita vt ſcd̄s compati
uus regatur a priori compatiuo ⁊ ſic ſunt veræ. Et ſcd̄o modo diſtin/
guendū pꝰ caſum ſcd̄m compatiui. vt aliquo maiori te ⁊ omni miōri te
tu es minor. vt dictum eſt de p̄ma ita intelligendum eſt de alijs. ⁊ ſic fit
in iſtis fallacia diuiſiōis. qꝛ in ſenſu diuiſo ſunt falſe. ¶ Quarto Sci
endum ꝙ compatiuus qn̄q̧ cum aduerbio quam hꝫ aliq̧ orōem loco
ablti poſitam vt iuuenis eſt minor. q̄ȝ vt ſibi detur tale negocium vel ꝗ
iſte eſt minor. q̄ȝ cui tale negocium detur. Ita dr̄ maiorem geris veſtē
q̄ȝ p habitu corpis. Quintilianus Hoc aptius eſt q̄ȝ vt ꝓbādum ſit
Quādoq̧ ꝯſuetior fit ſm̄o ꝑ accm̄ compatiui q̄ȝ ꝑ ntm̄. vt ꝯſuetius dr̄
Tu maiorem laudem aſſecutus es patre tuo tuiſq̧ maioribꝰ tua laus
eſt maior patre tuo. Et ꝓ iſta maior p̄toria ꝯgnitiōe ſumma eſt ꝯſueti
us diceretur maior ſumma eſt q̄ȝ vt apud p̄torem peti poſſit. Ita pro
iſta ego ſum maioris ætatis viginti āńis. ꝯſuetius diceret. Ego ſum
maioris ætatis q̄ȝ ea q̄ eſt viginti annorum. Item compatiuus nō po/
teſt regere quemcunq̧ caſum. hæc em̄ eſt im̄ꝓpria deus eſt melior dia/
bolo qꝛ res excedēs ⁊ res exceſſa debēt ꝯuenire in illo in q̊ fit ꝯpatio. ta
les em̄ orōnes ſunt falſe. qꝛ vna illarum exponētium eſt falſa. expōitur
em̄ ſic. diabolus eſt bonus ⁊ deus eſt bonus. ⁊ ſic vna exponētium eſt
falſa. Item abltūs ſn̄s rem exceſſam qn̄q̧ ſeq̄tur compatīm: tūc ſm̄ di
alecticos ſuꝑponit ꝯfuſe ⁊ diſtributiue. i. ꝓ omnibus. vt leo eſt fortior
azino. i. leo eſt omnino azino fortior. Sed qn̄ abltūs p̄cedit compatīm
tūc ſuꝑponit determinate. ſm̄ dialecticos. i. ꝓ aliquo vt leo eſt aziō for
tior. valet iſtam leo eſt aliq̊ azino fortior. Muſca eſt fortior aiāli ē fal/
ſa. ſed muſca eſt aiāli fortior eſt vera ¶ Sciēd̄ ꝙ ꝟbum malo regit abla
tiuum ſignificantem rem exceſſam more compatiui includit em̄ comp
atiuum. vt malo ꝟtutes auro. i. magis volo ꝟtutes q̄ȝ aurum. idem di
cunt aliqui de iſtis ꝟbis p̄fero p̄ſto ſed falſum eſt. regūt em̄ accm̄ cum
datiuo. vt Virgilius Ne me ſibi p̄ferat illa veretur. ſilitudo em̄ vocis
dti ⁊ ablti decœpit illos. pn̄t tn̄ iſta ꝟba malo p̄fero p̄ſto regere abltīm.
ſignificantem id in quo fit exceſſus. ⁊ etiam abltīm ſignificantem quan
titatem certam vel incertam. vt petrus p̄ſtet ioanni lr̄is tribus p̄cep
tis vel multo.

Eſt abltūs demōſtrans quātus habetur
Exceſſus regit hunc exceſſum dictio ſignās
Hoc lignum pedibus eſt maius quattuor illo
Hoc lignum digitis excedit quattuor illud

¶ Hic autoꝛ ponit ꝫciā regulam regiminis ꝯpatiui dicens ꝙ ꝯpara
tiuus etiam regit abltm̄ signtem quantitatē excessus. vt ſum petro tri
bus digitis longioꝛ. ibi petro ſignificat rem exceſſam ⁊ tribꝫ digitis il/
le abltiūs ꝫt quātitatē exceſſus. ſum petro ſemipede longioꝛ. i. dimidio
pede. ſum petro ſeſquipede longioꝛ. hoc eſt vno pede ⁊ dimidio longioꝛ
Emi hanc rem pluris minoꝛis tribꝫ ſolidis. hoc eſt grauius illo vna li
bꝛa. Hunc abltm̄ etiā regūt ante ⁊ poſt. qꝛ includunt ꝯpatm̄. Triduo
poſt veni ꝙ̄ tu. i. tribus diebꝫ poſt veni ꝙ̄ tu. Virgilius. Reſpexit tm̄
⁊ longo poſt tp̄e venit. Item minus etiā regit hunc abltm̄. Nocte mi/
nus quarta ꝓmet ſua ſidera chyron ¶ Sciendū ꝙ abltiūs ꝫt qn̄qꝫ quā
titatem incertā. vt ſunt tanto quanto eo quo ⁊ hoc ꝓ eo. aliquanto ali
quantulo pluſculo paulo nihilo. Tullius. Quanto maioꝛ es tanto te
geras ſubmiſſius. quo plus bibo eo plus ſitio. Quo plus abundant
hoies eo plus cupiunt. Tibi minus nihilo eſt. petrus eſt ioanne pluſ/
culo maioꝛ. emi id aliquanto minoꝛis. emi paulo multo minoꝛis Non
ſolum ꝯpatiuus regit abltm̄ ſignificantē quantitatem incertā. ſed eti/
am hæ dictiones añ præ poſt alius aliter ſecus drn̄t. ⁊ ꝯpoſita cum ꝑ/
poſitionibꝫ præ ante poſt. vt p̄cello antecello poſthabeo Quanto ante
me domū veniſti. Aliquanto ante multo poſt. nihilo ante nihilo poſt
¶ Aliter multo ſecus accidit ꝙ̄ putaram. Saluſtius. Multo pſtꝫ
maleficij ꝙ̄ bn̄ficij immemoꝛ eſſe. Ipſe me multis lr̄is antecellit Mul
to plus habui tua negocia meis. ¶ Quædā verba exceſſum ſignificā
tia inueniuntur regere accm̄ ſignificantē quantitatē exceſſus. quædā
abltm̄. vt philelphus. Inter pigmeos qui longiſſimi ſunt non excedūt
pedes duos ⁊ quadrantē. Tercio eſdꝛe primo. Mulctauit gentem ar
genti talenta centū ⁊ auri talentū vnū. Philelphus ponit cum abltō
Mulctauit eū p̄toꝛ libꝛis quingentis Rhenus inundauit tres pedes
vel tribꝫ pedibꝫ. Appendit centū talenta vel talentis. Numeri. vij.
Obtulit natanael acetabulū auꝛꝫ appendens triginta ciclos.
¶ Sciend̄ ꝙ qn̄ aduerbia magis ⁊ minus ꝯſtruuntur cum abltō tāto
quanto multo paulo. ſꝫ duæ manent dictiones. vt tanto magis quan/
to minus paulo minus. Minuiſti eū paulo minus ab angelis. paulo
minus ꝯſummatus ſum in terra. Sic quo minus qn̄qꝫ idē eſt quod
vt non. vt non deterrebis quo minus id faciā. id eſt vt id non faciam.
Qn̄qꝫ quo minus id eſt aliquo minus. vt in domo p̄ris mei manſiōes
multæ ſunt. ſi quo minus dixiſſem vobis. id eſt ſi aliquo minus eſſet ꝙ̄
dixi dixiſſem. ¶ Sciend̄ ꝙ iſti ablti ſolito dicto æquo iuſto credibili fi/
de ſpe opinione reguntur ab oi ꝯparatiuo. Gen̄. iiij. Cur triſtioꝛ ē ho
die ſolito facies tua. id eſt ꝙ̄ ſolita eſt eſſe. Et dicto citius tumida æquo
ra placat. Dea eſt valentioꝛ æquo id eſt ꝙ̄ æquū eſt. Iuuenalis Pona
mus nimius gemitus flagrantioꝛ æquo. Non debet doloꝛ eſſe viri nec
vulnere maioꝛ. Flagrantioꝛ id eſt ardentioꝛ ꝙ̄ æquū id eſt iuſtum eſt.
Ego tuli plura fide. i. plura ꝙ̄ fides eſt. Infœlix qui fert aſperioꝛa fide
Multa qꝫ credibili tulimus maioꝛa. Cicero. Celicio neqꝫ prudentio/
rem quenqꝫ neqꝫ fide maioꝛē eſſe iudico. Dabo tibi plura ſpe id eſt plꝰ
ꝙ̄ ſpes eſt. Petrus eſt opinione hoim̄ ditioꝛ. i. ꝙ̄ hoies opinantur. Ex

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dictis pt₃ vnum ꝯꝑatiꝰ diuerſos regere abltōs: Qn̄q₃ em̄ regit abltm̄
ſignificantem rem in qua fit exceſſus vt ditioꝛ auro. Qn̄qꝫ abltm̄
ſnīcantem q̄ntitatem exceſſus certam vel incertam. vt ditioꝛ multo tribus
floreuis paulo. Qn̄q₃ abltm̄ ſnīcantem rem exceſſam vt ditioꝛ petro. Qn̄
q₃ abltm̄ ſnīcantem ꝑtem. vt ioannes eſt petro maioꝛ capite. ibi eſt dupl'x
ſenſus. q₂ abltūs p̄t ſignificare q̄ntitatem exceſſus. t₃ een hoft groter.
vel abltūs p̄t ſignificare ꝑtem ꝛ ſic ſenſus eſt Johan heeft een groter
hoeft dan peter. ꝛ ſic eſt ſynecdoche Qn̄q₃ ꝯꝑatiuus regit abltm̄ ab/
ſtracti vt albioꝛ albedine.

Remq₃ notās fieri regit id quo res ea fiet

Oratoꝛ ꝟbis vincit vir bellicus armis.

¶ Omne verbum adiectiꝰ p̄t regere abltm̄ ſnīcantem inſtrumētum. vt
oratoꝛ vincit ꝟbis. vir bellicus vincit armis. ibi h̄ ꝟbum vincit regit
hos abltōs ꝟbis ꝛ armis ſnīs inſtrumētum. ꝑcuſſit eum haſta pugiōe
gladio. ꝛc̄. cecidit eum pugnis. pugno me impulit. calce me ꝓſtrauit.
veni huc pedib₉. veni nauigio. veni eq̊. veni vehiculo. ꝑcuſſus eſt ſecuri
.i. obtrūcatus ē Torquatus cōſul bello latino filium ſuum ꝙ ꝯtra im
perium pugnaſſet. ſecuri ꝑcuſſit. Item duplex eſt inſtrumētum de q̊ in
telligit lrā. vt naturale ꝛ artificiale De naturali vt video oculis. ſcribo
manu. aurib₉ audio. Aliud eſt inſtrumētum artificiale. vt video vitre/
is oculis. ſcribo pēna. ¶ Sciēdum ꝙ nō iūgit abltō inſtrumēti cum p̄
poſitio. vt ꝑcuſſit gladio nō cum dladio. gladium q̊ ꝑcuſſit eduxit. Jo
ānes ꝑcuſſit petꝝ gladio. h̄ eſt Joānes tm̄ petꝝ ꝑcuſſit miſterio gladij
Joānes eſt ꝑcuſſus a petro gladio. h̄ eſt vtrūqꝫ ꝑcuſſit ꝛ petꝝ ꝛ gladiū
Joānes cū gladio ſunt ꝑcuſſi a petro. Sortes iecit ſocratem cum lu/
to ſ₃ ꝛ ſocratem ꝛ lutum iecit. Sed qn̄ abltūs ſt comitem ſeu ꝯiūctio
nem quandam tūc ei iūgitur p̄pō. vt accepit me cum magno honoꝛe.
id eſt honoꝛe comite. cum magna comitate me alloquutus eſt. dura cū
truculētia me aſpexit. cum tp̄e oīa fiūt. cum ætate creſcūt moꝛes. cum
laboꝛe diſcis. i. difficile diſcis vel cum laboꝛe lrīs das opam. ¶ Sciē
dum non dicitur Jecit eum lapide luto. ſed iecit in eum lapidem lutū.
ſeu petijt eum lapide luto. quia homo hominēm non iacit. ¶ Scien/
dum ꝙ peto cum ablatiuo inſtrumenti in malam ſemper accipitur ꝑ/
tem. Virgilius. Malo me galatea petit me laſciua puella. Etiam ac
cipitur peto cum accō in malam partem vt petijt iugulum meum ho
noꝛem caput meum famam meam petijt pudoꝛem illius virginis
¶ Nota drām inter oratoꝛem rhetoꝛem ꝛ declamatoꝛem Oratoꝛ eſt
ille qui cauſas dicit vel iudicibus vel in contionibus. ꝛ alio nomine ꝯ
tionatoꝛ dicitur. ꝛ contio dicitur populus ille ad quem oratoꝛ habet o
ratioēm Dimittere contionem eſt orōni finem imponere. quod ꝛ per/
orare dicitur. In actibus Et dimiſit contionem Rhetoꝛ eſt profeſ/
ſoꝛ. ¶ Rhetoꝛicæ is ſcit qui rhetoꝛicam ſiue oratoꝛiam præcepit ꝛ do

De r̄gimīe ablatiui
Ex vi effect⁹ cauſe

cet. Cuius autores rhetorici noīantur. Declamator vero est q̄ in ꝯuentu ſcholaſticoꝝ fictam cām orat. vt vel ſe vel aliū exerceat. Hinc facte ſunt declamationes ſenecæ quintiliani. ⁊c̄.

Nobile menſurā deſignans addere debes
Longū ſex pedibus lignū latūq; duobus.

¶ Hic dr̄ q̄ nomen adiectm̄ ſignificans menſurā incertam vt longū latum breue profundū altum regit ablm̄. vt hoc lignum eſt longū tribus pedibus. turris eſt alta tricentis pedibus ¶ Nota dr̄ in littera mobile id eſt adiectm̄. quia ſubſtantm̄ regit gtm̄. vt lignum triū pedum. turris ducentoꝝ pedum. Ita etiam abſtracta regunt gtm̄ menſuræ. vt vidi turrim altitudine centū pedum. i. tantæ altitudinis quanta ē altitudo centū pedum. vn̄ Plinius. In india naſcunt̄ formicæ magnitudine canū. i. tantæ magnitudinis ſicut canes. Sil'r ioannes eſt magnitudine petri. In biblia. Erat āt niniue magna itinere triū dieꝝ. ⁊ terra longa itinere vnius diei ¶ Sciend̄ q̄ hæc noīa adiectiua longum latū amplū breue altum ꝓfundum ⁊ ſimilia dupliciter accipiunt̄. Quēq; ſignificant abſolute quantitatē vt longitudinē. ⁊ ſunt in p̄dicamēto q̄ntitatis ⁊ regunt ablm̄. Quēq; ſ'nt quantitatē cum reſpectu. vt longū ad breue magnū ad ꝑuum. ⁊ ſic granū milij eſt magnū reſpectu minoris grani ¶ Scd̄o mō ponunt̄ in p̄dicamēto relationis. ⁊ regunt accm̄ mediante p̄pōe. vt h̄ eſt nimis longum ad iſtud. Vn̄ dantur duæ regulæ. Oīs poſitiuus relatiue captus regit accm̄ mediante p̄pōe ad. vt lōgum ad breue magnū ad ꝑuum. granū magnū ad ꝑuum ¶ Scd̄a regula. Oīs ꝯparatiuus relatiue captus regit ablm̄ ſui correlatiui. Vt maius minore maius minus maiore minus

¶ Sequitur textus

Verbū materiā cauſam ſpaciū preciumve.
Aut tempus ſignans abltōs regit hoꝝ.
Que p̄dicta notant vt frenū fabricat ere
Iſta pudore tacet ſtadijs ſex diſtat ab vrbe.
Nocte morās tota panē nūmis tribus emi.

¶ Hic autor ponit quinq; regulas q̄ꝝ prima eſt. Verbū ſ'ns aliq̄d fieri ex materia regit ablm̄ materiæ. vt faber fabricat frenū ære. anulū auro. Et p̄t regere ablm̄ materiæ cum p̄pōe ex vel ſine p̄pōe. vt fabricat frenum ære l' ex ære. Adam fact⁹ ē luto. Eua fcā eſt coſta vel oſſe. et ideo dr̄ fœmina eſſe viro loq̄cior. Drn̄t de. e. ex a ab abs Nam de e ex dicunt cām materialē. vt panis factus eſt de tritico ⁊ non a tritico. ſed a ⁊ ab dicūt cām efficientē. vt panis fact⁹ ē a piſtore ⁊ non d̄ piſtore Iō

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf